

SZÉKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY ÚJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és kliring 10,489 sz. — — — Helyközi telefon 15. sz.

Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELOS SZERKESZTŐ:

BETEGH PÁL

LAPTULAJDÓSNOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők. Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet em 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyílt-tér sora 1 korona

Hamis ürügyek.

Irta: *Apponyi Albert gróf.*

A hangulatcsinálás Tisza István elnöki erőszakoskodása mellett leginkább a technikai obstrukciótól való idegenkedés jegyében folyik. Azt mondják: Tisza ellen állást foglalni annyit jelent, mint a technikai obstrukció mellé állani. És ez a hamis érv tagadhatatlanul sokakra hat, sokaknak alkotmányos lelkiismeretét megbénítja. A kérdés ezen oldaláról akarok tehát néhány szót mondani. Talán illetékes vagyok rá: mert mindenki tudja, hogy az obstrukció módszerének alig van ez országban nagyobb ellensége, mint én és hogy a képviselőház vezető férfiai közt talán egyedül én voltam az, aki a véderőjavaslat elleni harcnak mindjárt kezdetén az obstrukciós fegyvernek használatát mellőzni kívántam.

Mindezek dacára vagy éppen ezek miatt üres szólamnak, egy alkotmányos kötelesség alól való kibúvársra feltalált ürügynek kell minősítenem a fenti szólamokat.

És pedig a következő okokból:

Mindenekelőtt szegezzük le azt a tényt, hogy amiből Tisza István erőszakoskodásaira jogcímet akar faragni, a technikai obstrukció akkor, amikor az erőszak elkövetett, tényleg nem létezett. Azoknak, akik úgy gondolkodtak mint én, sikerült az ellenzék küzdelmét a véderőjavaslatok ellen a rendes parlamenti vitatkozások medrébe visszavezetni, ahol még sok mondani-valónk volt és az ellenzéknek még számos kitűnése várt az alkalmat a felszólalásra.

Már ebből az egy okból sem lehet azt a kauzális nexus technikai obstrukció és elnöki erőszak közt a jelen esetben megállapítani, mely alkotmányos felfogás szerint még ha fennállana sem igazolná az erőszakot, de legalább szubjektív enyhítő körülménnyel szolgálhatna.

Itt még ez az enyhítő körülmény sem létezik.

De menjünk tovább:

Vajjon csupán technikai obstrukcióból állott-e az ellenzék minden árnyalatának akciója a véderőjavaslat dolgában? Vajjon nem szerepeltek-e abban igen komoly és kétségtelen jóhiszeműséggel, sőt a sikernek minden kilátásával tett kísérletek a helyzet békés kibonyolítására?

Egy ilyen kísérletet a Kossuth-párt tett meg, midőn a véderőtörvényjavaslatban rejlő pozitív közjogi sérelmek kiküszöbölése tárgyában megegyezésre jutott a Khuen-kormányval, amely alkalomnál a sérelmek legalább egyikének főforgását, az ujoncmegajánlási jog csorbitását maga a többség is elismerte és nagy lelkesedéssel kötötte magát, Tisza István gróf indítványára, e sérelem orvoslásához.

Az eredmény ismeretes. A többséget leparancsolták arról az álláspont-ról, melyet közjogilag maga is indokolt-nak ismert el és a többség behódolt.

A második kísérlet az erőszakot közvetlenül megelőző napokban történt. Már most nem az egyik ellenzéki párt, hanem az összes ellenzéki pártok részéről, midőn megállapodásra jutottak úgy a választói jog, mint a véderőtörvényjavaslat tekintetében. És azt nem mint ultimátumot, hanem mint tárgyalási alapot közölték a kormánnyal. E megállapodás pedig a választói jog tekintetében alkalmas volt arra, hogy mindazok aggodalmait eloszlassa, akik a túlzó radikálizmustól tartottak, a véderő tekintetében pedig ismét csak a pozitív közjogi sérelmek elhárítását kívánta, még pedig oly általános formulázásban, mely módot nyújtott volna a korábbi esetben felmerült nehézségek megkerülésére.

És erre a békeajánlatra válaszolt a kormány rideg elutasító ultimátum-mal; az ellenzék pedig ennek dacára sem tért vissza a technikai obstrukcióhoz, hanem a rendes tárgyalás fonálát vette fel.

Ismétlem: lehet-e ily körülmények között, ha az ember a tényeket fontolja meg és nem indul vak szenvedélyek után, a technikai obstrukciót, mely már nem volt, az erőszak mentségéül felhozni?

De lehet-e a parlamentarizmus alapelveire, különösen pedig a többség akaratának érvényesülésére hivatkozni, mikor olyan kérdéssről van szó, amelyben ez a többségi akarat folytan a legcsufosabb kudarcoknak volt kitéve, még pedig nem az obstrukció részéről?

Azutolsó két országgyűlésen olyan többség volt, amely az 1867-iki kiegyezésben gyökeredző nemzeti igényeket akarta megvalósítani a hadseregben; volt-e ennek a többségi akaratnak fogantaja, nem utasított-e vissza ridegen még alkotmányválság árán is a legszerényebb mértékre redukált kívánságainak teljesítése?

De ne beszéljünk a közelmultról, nézzük a jelent. Mikor a mostani többségnek volt akaratja, olyan szerény akaratja, mely semmiféle ugynevezett vívmányra nem irányult, hanem csak arra, hogy a darabont-kormány által elkövetett egyik visszaélés ne szolgálhasson precedensül az ujoncmegajánlási jog megcsontítására, akkor ez a többség is hasonló sorsban részesült, mint az előbbi országgyűlések többsége, sőt még arra sem érdemesítették a szegényt, hogy ne kelljen a hadsereg költségeit egy olyan hadügyminiszternek megszavazni, aki iránt nyíltan kifejezte a bizalmatlanságát.

Lehet-e ilyen előzmények után a parlamentarizmus, a többségi elv megmentéséről beszélni? Hisz egész világos, hogy ezen a téren a többségnek semmi egyéb feladatot nem engednek, mint

azt, hogy az abszolút fejedelmi akaratnak takarója legyen.

Ámde meg akarom engedni, hogy az erre való vállalkozást is lehet többségi akaratnak nevezni; sőt én ezt gyakorlatilag elismertem, midőn a magam részéről az e fajta többségi akarat-tal szemben sem ajánlottam az obstrukció fegyverének használatát. S az ért, harmadszor is megismételve, hogy az erőszak elkövetésének napjaiban és egyáltalában Tisza István elnökségének egész idején át technikai obstrukció nem volt, még csak azzal a kérdéssel akarok foglalkozni, vajjon alkalmas eszköz-e az obstrukciónak, mint parlamentünk egyik betegségének gyógyítására az elnöki önkénykedés, a képviselőház határozatának szabálytalan kieroszakolása és ezeknek a ténykedéseknek jóváhagyása, vagy pártolása.

Mit old meg ez az eljárás? Mit ér el?

Az a határozat, mely ilyképpen jön létre, jogérvényében megtámadható, sőt ha a határozathozatal minden lényeges kelléknek megsértésével történik, úgy mint az a jelen esetben történt, jogi semmisége kétségtelen.

Ennél nagyobb diadalt az obstrukció magának nem kívánhat.

De ha azután egy jogileg nem létező képviselőházi határozatot tesz magáévá a főrendiház és ha egy nem létező országgyűlési végzést szentesít a király, úgy mindezeknek a tényezőknek tekintélye mélyen megrendül; az, ami törvényként hirdettetik ki, tényleg nem törvény, engedelmisséget csak a következőkmentől való félelem alapján parancsol, szóval meginog az egész jogrend és meginog az állampolgári engedelmisségnek etikai alapja.

Az egész közélet ekként az obstrukciónak és az elnöki erőszaknak párbajává válik. Ebben a párbajban pedig az erkölcsi felsőbbség az obstrukció oldalán van.

Igenis, ott van, mert távolról sem okozhat annyi kárt, távolról sem vihet végbe annyi rombolást, mint aminőt a törvényes tekintélynek ez a kompromittálása okoz, mert az obstrukció csak meggátol valamit, csak utját állja valaminek, de nem visz be cselekvőleg öldöklő mérget a közélet erkölcsi és jogi alapjaiba.

Es vajjon mi told meg az erőszak?

Talán a véderő kérdését? Nem: inkább új mérgező anyagot visz beléje; az amugy is antipatikus, mert nemzeti ellenérték nélkül reánk diktált teher törvénytelenységének tudatát.

Vagy a parlamenti helyzetet orvosolja talán? Nem; inkább végképp összebonyolítja, mert a törvénytelenül létrejött parlamenti „jogrenddel” szemben alkotmányos kötelességgé válik az ellentállás; azok is ilyennek tekintik, akik távol állottak az obstrukciótól. Sohasem engedhetjük meg, hogy a jogtalanság szüleményei a jogrend köntö-

sében pompázzanak: A jogfolytonosság tisztos ivadékaik közzé ezt a bastardot be nem bocsájthatjuk.

Szóval felfordulás az egész vonalon:

Az erőszak az obstrukciónak nem ellenszere, hanem rehabilitációja.

Ellenszere csak egy van: visszatérés a jogrendhez. A jogrend ma helyre állítható a restitutio in integrum és ennek alapján a méltányos megegyezés útján.

A jogrend jövőre biztosítható a parlamenti reform által, mely midőn a parlamenti többséget a valódi nemzeti többség kifejezőjévé teszi, új házszabályban ennek a többségnek jogait is biztosítja.

Ez az egyetlen út, mely oda vezet, hogy minden alkotmányos tényező tekintélye épségben maradjon, maga az alkotmány csorbát ne szenvedjen, veszedelmes — a mi körülményeink közt százszorosan veszedelmes — precedensek ne alkottassanak és valóban sikeres nemzeti munkának számára a pálya megnyitassék.

Az erőszak folytatása és szentesítése pedig csak a rombolás erőit emelheti döntő tényezőkké.

Székelyországtól

Fiuméig és vissza.

Irtá: **Betegh Böske.**

V.

Május 20-én reggeli után a rizshántógyárt néztük meg nagy érdeklődéssel. A különböző műveletek mind géppel történnek és a forgalomba hozatalra kész áru ezután bekötöttzsákokban áll rendelkezésre.

A kivándorlási palota és az Amerikába szállító hajó megsejtelésével telt el délelőtti időnk nagy része. Itt volt aztán sok látnivaló. Nehezen jutottunk hozzá, mert már néhány óra múlva indult a hajó. Azonban vezetőink erélyesen közbejártak és végre aztán feljuthattunk a hajóra. Előbb kívülről bámultuk meg az óriási hajó épületet, mely belül valóságos palota. Maga a parti élet élénkségével, szokatlan munkálkodásával is lekötötte figyelmünket.

Az I. és II. osztályú utasok ebédlője, társalgó terméi s minden kényelmet nyújtó berendezései fényesek, kedvesek és szinte kíváncsiak az utazást. Azonban annál szomorubb kép tárult elénk a III. oszt. utasok között, akik közül többeket megszólítottunk. Ezek mutatják az élet nyomorúságát, vagyis magát az életet, melynek keserűségeiből itt lehet legtöbbet tapasztalni. Mintegy 300 magyar kivándorló volt itt, akik elhagyták hazánkat, mert — amint kérdésünkre felelték — nem tudnak megélni szülőföldünkön. Mély szomorúság volt hallani panaszkozásukat és végtelen szánalom töltötte el szívünket azon gondolatra, hogy ilyen sok emberrel kevesedik hazánk népessége minden hajó-induláskor...

Pannonia volt a neve a hajónak, mely a legkisebb a kivándorlási hajók között. Megnéztük a Morse-féle szikratávíró, valamint az óriási robajjal csigán a hajó mély fenekére történő gabona, liszt, bab, ásványvíz és más árucikkek szállítását. A hajó feneké vizszinjétől lefelé 25 lábnyi mélységre van. Ott történik az áruk elraktározása. A hajó fedélzetén láttuk a különböző mentőkészülékeket, melyek veszély idején szükségesek. A konyhában és a gépházánál oly rettenetes volt a hőség, hogy alig vártuk az onnan való kiszabadulást. Az ott tartózkodó személyzet pedig csak nevetett; ők — úgy látszik — megszokták.

A hajóról kijövetkor óriási mennyiségű ként láttunk, amit tonnánként csigán hor-

dottak le az egyik teherszállító hajóról és öntötték a vasuti kocsikba.

Innen aztán ismét nagyszerű utunk volt. A társaság egyik része öt kocsin elindult Tersatto felé. Mi pedig utóljára maradtunk és jó idő telt bele, míg egy automobilt kerítettünk s életünkben először ülve ilyen alkalmatosságon, ezen repültünk Tersattoba. Előttünk fél órával elindult társainkat kendőlobogtatással üdvöztük utközben s már be is vásároltuk emléktárgyainkat, mire az első kocsival megérkeztek.

Végre mindnyájan együtt voltunk és bizonyos irtózáttal szemléltük a kuldusok egész légióját, kik a tersattoi templom körül sereglének. A templom főoltára vasráccsal van elkerítve s azon át lehet a rendkívül sok, igen értékes tárgyat látni. Padok nincsenek. A hívő közönség állva és térdelve végzi imáit. A templom falai mindenütt tele vannak szebbnél-szebb művészi festményekkel. Az egyik oldalon kápolna van, a hol a tengert különböző helyzetekben tárják elénk a festmények; mélységes áhitatra serkentvén a hívőket. Mindenik képen kidomborodik az örök igazság, mely Isten jelenlétét, a legveszélyesebb pillanatokban való irgalmas segítségét biztosítja a Benne bizó, tengeri utra kelők félelmének eloszlatása szempontjából.

Megható volt látni a térden csuszó, összekulcsolt kezekkel, rózsafüzért szorongatva imádkozó, feketébe öltözött nőket, kik a templom bejáratától a főoltár előtt levő vasráccsokat haladtak. Nem törődve fájdalommal és semmivel, mi körülöttük történik, egész szívvel, lélekkel az áhitatba merültek.

Nevezetes bucsujáró-hely is ez a Tersatto. Temploma helyén a hagyomány szerint 1291. május 10-én egy házat találtak, melyről az a hír terjedt el, hogy a boldogságos Szűz egykori háza és angyalok hozták volna el Názáretből 1294. december 10-én azonban a ház eltűnt s azt Loretto-ba vitték az angyalok. Tersattóban csak egy ciprusfára festett kép maradt, amelyet Lukács evangélista festett fára. E helyen, hol a képet találták, Frangepán Miklós gróf építtetett kápolnát, melyet Frangepán Márton gróf 1453-ban a Ferenc-rendnek adott át. A templomban a sok festett képen kívül gyönyörűen himzett képek is vannak.

Elvégzett imáink után, áhitattal telten folytattuk szemlélődéseinket. Innen a rendkívül érdekes Frangepán vár megtekintésére mentünk. Erről majd a másik közleményben írok.

„Magyarok! —

Polgártársak!”

E cím alatt a haza önállóságáért, függetlenségéért félistenként küzdő szövetkezett ellenzéket piszkoltatja a megtévelyedett, az erőszakos kormány. Utan-utólag osztogatják a szennyes irományokat, melyeket a közközlésen föntartott „Budapesti Napló” felhivatalosából válogatott ki a Ti boldontásotokra a kormánypárt.

Arra számítanak a haza, a nemzet ez elvakult ellenségei, hogy az amugyis könnyen hívő egyszerű, becsületes ellenzéki újságot ritkán olvasó, mert az igazságot hirdető ellenzéki lapok olvasásától mesterséges uton, hatalmi gyalázatoságokkal eltöltött falusi népet — hazugságaikkal elbolondíthatják. Olyan idők szakadtak a magyar nemzetre, hogy a nép könnyen-hívősege miatt, örökre elveszítjük önállóságunkat, a haza szentséges szabadságát és vele mindenünket, mit apáink 1848-ban vérrel, életükkel váltottak meg.

A becsületes magyar embernek most egyetlen kötelessége lehet és ez nem más, minthogy a szövetkezett ellenzéknek a „Székely-Udvarhely” mult számában közölt kiáltványát elolvassa, át és áttanulmányozva,

mindazokat, kikkel csak találkozik, az abban foglaltakról testvéries érzéssel felvilágosítsa.

Tömörülnie kell a haza igaz fiainak és nőinek. Tiltakozniok kell pártkülönbség nélkül a magyar alkotmány sárba tiprása ellen úgy, ahogyan csak tudnak.

Mert — ismét megújult Kossuth Lajos, a magyar nemzet édes atyjának szózata — „El vagyunk áruva minden oldalról. Ha min magunkat meg nem óvjuk, kiirtanak, elpusztítanak, s nemzetünket kitörlik az élők sorából. Védelmezd hát magad, szegény elárult magyar nép! Védelmezd magad, ten tüz-helyedet, gyermekeidet, feleségedet, elszántan, rettenthellenül: mint a hogy védelmeznéd magadat, midőn önálló rablók támadnak meg. Ha véded magad: nincs mitől félned, mert veled Isten és az igazság. De ha magadat nem védelmezed: az Isten maga sem védelmez meg.”

Székelyek! Polgártársak! Hallgassatok a becsületes szövetkezett ellenzéki férfiak szózatára. Nyiljék fel szemetek és lássatok tisztán a haza veszedelmét, melybe az erőszakos Tisza István gróf és a mai kormánypárt sülyesztette.

Tiltakozzatok az alkotmányunk ellen elkövetett merlényletek miatt. Hiszen maga Kossuth apánk mondja: „Okulva a multak hibáin s a jelen szolgaság közösségén, én, hiszem az Istent, hogy legközelebb, ha eljövend a perc, amint dacára mindennek, eljövend, újra végigküzdeniea magas ég alattára a szabadságnak harcát az ujjaszületés nagy perce egyesülve találand érzelemben úgy, mint értelemben, egyesülve találand úgy akarásban, mint cselekvésben a közös jogért, a közös szabadságért!!!”

Kossuth apánk hi; ebredjete!

Irodalom.

— Az „Athenaeum Könyvtár” Csehov-kötete. Az Athenaeum Könyvtár a hazai és a világirodalom legkiválóbb munkáit igerte, megigerte és így a magyar olvasóközönség szinte várta Csehov valamelyik munkájának megjelenését. Nagyor kielegitő az a gondosság, mellyel a kiadó cég a nagy orosz író elbeszéléseit összeválogatta. Az orvos felesége és más novellák címen Csehov legjobb és legjellemzőbb elbeszéléseit gyűjtötte össze. Mindegyik hű tükre Csehov rendkívüli megfigyelőkéességének, előadása közvetlenségének és annak ahol megható, hol megkacagató humornak, mely őt nemcsak Oroszország, hanem az egész világ egyik legkedveltebb és legolvasottabb írójává tette. Az oroszok méltán őt tartják legnagyobb elbeszélőjüknek. Különösen kisebb, néha alig néhány oldalra terjedő, tárcaszerű novellái elsőrangúak. Néhány vonással mestéri módon jellemez meg embereket, sőt egész társadalmi osztályokat. A kisembernek, az egyszerű nyráspolgárnak utólríhetetlen megrajzolója A mindennapi, jelentéktelen dolgokból sötét tragédiákat tud kiéreztetni. De ezt a sötétséget a humor ragyogásán keresztül láttatja. Mikor szemünkben felcsillan a könyv, nem tudjuk, hogy a nevetés, vagy a megindultság csalt-e oda. De legtöbbször fájdalom mellékérzések felkeltése nélkül kacagtat meg. És ez a kacagás jól esik megtisztít és derűvel tölti el lelkünket. Aki egyszerre akar mély gyönyörűséget érezni és pihenni: az olvassa Csehovot. Aki picinyke, de éles tükrökből akarja a világot megismerni: az olvassa Csehovot. A most megjelent kötet a nagy orosz mester harminckilenc kisebb-nagyobb elbeszélését és apró vázlatát foglalja magában. Egyik jobb, mint a másik. Megismerjük belőle általában az egyszerű ember, de különösen az orosz ember egész érzés- és gondolatvilágát. Mindazt, ami az orosz fajban szép és nagy, de azt is, ami benne csunya, fogyatékos. A novellák fordítása rendkívül gondos. A kötet az Athenaeum Könyvtár díszes köntöskében, Basch Árpád finom borítéklapján jelent meg Ára izléses vászonkötésben 1 K 90 fillér. Kapható mindenképpen könyvesboltban.

— Csomagoló papír kapható e lap kiadóhivatalában Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz.

HIREK.

— **Székely Testvérek! Polgártársak!** Nemzeti létünkért, a nemzet vér- és pénzáldozata árán kicserélt jogos, hazafias igényekért, a nemzeti supremácia megóvása mellett az egyesült ellenzék által előterjesztett választói jogért, az értelmi és kézimunka által biztosítható általános emberi jólét előmozdításáért, törvény adta jogával, halálmegvetéssel küzd az egyesült ellenzék. Hazánk minden kis zugában megnyilatkozott a hazafias lelkesültség s erkölcsi támasztékot ad a küzdőknek. Mi Székely Testvérek, kiknek őseink éltek, haltak a hazáért, nem lehetünk utólsók a küzdők sorában, miért is folyó évi június hó 16-án (vasárnap) d. u. 3 órára *népgyűlést* és este fél 8 órára követünk Dr Valentsik Ferenc ur tiszteletére *fáklyás menet*et hirdetünk. Egész lélekkel, hazaszeretettől telített lángoló szívünkkel, a népi tudat teljes méltóságával legyünk midnyájan ott! A gyűlés helye a „Budapest“-szálló színházterme és a faklyás menet kiindulási pontja a barompiactér. A rendező bizottság megbízásából Gáspár Bilázs a székelyudvarhelyi függetlenségi és 48-as párt elnöke.

— **Vármegyei közgyűlés** volt tegnap az alispán elnöklésével, mivel a főispán még mindig nem mondott le a szép fizetéssel járó állásról. A közgyűlés főtárgyát Szombatfalvy Lajos főkapitány és Hegyi Zsigmond bögözi nyug. körjegyző kitüntetésének átadása képezte. Néhány szó kíséretében tüzte mellükre az érdemrendeket Sebesi János alispán s az ünnepeltek hosszabb beszédben köszönték meg. Politika nem volt, de azért izzó a hangulat s kitörésre kész az országházi visszaélések miatt. Vajjon mernek-e nyilatkozni? Pest-, Heves és Borsodvármegye hazafias példát adtak. Lássuk a derék, hazafias székelységet!

— **Megmozdult az ország.** Pest- és Hevesvármegye után Borsodvármegye is elítélte az abszolutizmusra törekvő Tisza — Lukács féle hitványságokat. Dr Haller József gróf orsz. képviselő, Haller János gróf szünetelő főispán ur fiának ama javaslatával szemben, hogy „a vármegye bár sajnálkozik az események fölött, de mégis helyesli a kormány és Tisza eljárását, mert erre — szerintük — a kényszerűség vitte őket“ — Huszthy Béla függetlenségi pártelnök következő javaslatát fogadták el: „Borsodvármegye törvényhatósági bizottsága aggodalommal látja a parlamentben lefolyt törvénytelenéseket és erőszakosságokat. A kormány és Tisza István gróf eljárását megbélyegzi s bizalmatlanságot szavaz a kormánynak“. — Mai napra az ország igen sok helyén tiltakozó népgyűlést hívtak össze. Mindenütt lelkes hangulat nyilatkozik meg a szövetkezett ellenzék törvényes rendet visszaállítani törekvő akciója mellett. Hazafias felháborodással elítélik az alkotmányt sárba tipró erőszakot. Székelyudvarhely város polgársága is ma tartja népgyűlését. Este pedig a haza szentséges ügyének becsületes szolgálatában rendíthetetlenül kitartó Dr Valentsik Ferenc orsz. képviselő tiszteletére faklyásmenetet rendez. — Székelykeresztúr közönsége már határozott. Elfogadták Papp Mózes unitárius gimnáziumi igazgató-elnök indítványát, mely megbélyegzi az alkotmánytiprókat és üdvözli a szövetkezett ellenzéket. Nagy Sándor ügyvéd, Elekes Dénes ügyvéd, Lőrinczy István esperes gyűjtő hatású beszéde után elhatározták, hogy a függetlenségi pártot községenként újjászervezik s a nép mindenütt oly lelkesedéssel csatlakozik az egész intelligenciával együtt a függetlenségi zászló alá, hogy a székelykeresztúri kerületben munkapárti képviselő többé mandátumot nem kap.

— **A népnevelési egyesület választmányi ülését** Hlatky Miklós elnöklésével tartotta meg folyó hó 13-án. Köszönettel tudomásul vették, hogy a vall. és közokt.-ügyi miniszter 800 K segélyt adott az egyesületnek, a melyből ismeretterjesztő előadások céljára egy vetítógépet és több képsorozatot fognak beszerezni. Köszönetet mondtak a f. év telén rendezett ismeretterjesztő előadások közreműködőinek. Beléptek rendes tagul az orsz. Közművelődési Tanács rendes tagjai sorába. Tankönyv és taneszköz segélyezésekre 600 K-t szavaztak meg s azt a tanfelügyelő javaslatára még aug. hóban kiosztják a vármegye iskolái között. Tagdíjak felhajtására a pénztárnokot felkérték. A patronázs tevékenységet az egyesület működési körébe bevonták s a községi helyi bizottságok részére munkaprogramot dolgoznak ki. Sajnálattal vették tudomásul Bene Lajos az egyesület agilis titkáranak áthelyezése folytán történt lemondását s neki buzgó tevékenységeért jegyzőkönyvi köszönetet szavazva, a titkári teendők ellátására Gál Imre tanítót kérték fel.

— **Hárman szavaztak.** A képviselőházban tartott erőszakos, szuronyerdővel, géppuskával körített munkapárti értekezlet, bekoronázta június 4-ikétől folytatott hazaárulók munkáját. Feltette reá a bokráját. „Meggzavazta“ névszerint — nehogy valamelyik munkából a jobb meggyőződés kitörjön és gazdáját csuffá tegye, avagy utólagos mentséget keresessen — a házszabályrevíziót. A „részeg kappan“ szónokolt nekik s ők örvendettek. Az ellenzéki képviselőket pedig be sem eresztették a Házbá. Tehát a szuronyos csendőrök, géppuskás katonák, a rendőrök, detektívek fokozott őrködése mellett bátran, merészen, de azért szigorúan bizalmas körben csinálták az ugynevezett „törvényit“, melyet törvénynek országsszerte egyetlen jóérzésű ember sem ismer el. Ehhez a szavazáshoz természetesen ifj. báró Daniel Gábor, az oláhfalusi 166 atyafi követé, Dr Heltai Ferenc és Kállay Tamás ur, a függetlenségi programmal mandátumot nyert munkapárti honatya is hozzá járultak. Ugron Zoltán munkapárti a szavazásban nem vett részt. Dr Valentsik Ferenc ellenzéki képviselőt pedig kivezették és szuronyokkal tartották távol a Háztól. A somogymegyei marczali népgyűlés elhatározta, hogy a Btk. 163. §-a alapján bünygyi feljelentést tesz Tisza ellen, amiért képviselőjüket kivezettette. Feliratot küldenek a királyhoz, hogy az alkotmányos király tartsa meg a törvényeket. Az összes kerületeket felkéri, hogy hasonlóan járjanak el.

— **A róm. kath. leányiskola vizsgái.** A székelyudvarhelyi püspöki elemi leányiskola évről vizsgálatai e hó 15-én (szombaton) kezdődtek. E napon d. u. 3 órakor volt az óvodások annyira kedves záróünnepélye. Hétfőn, 17-én kezdődik és nyer befejezést az I. és II. o., 18-án a III. és 19-én a IV., valamint folytatódólagosan az V.—VI. osztály vizsgálata. Ugyancsak 19-én d. u. 4 órakor tartják a záróünnepélyt a szokásos gazdag és változatos műsorral. Június 20-án pedig hálaadó isteni-tisztelet lesz a plébánia templomban. Ugy a vizsgálatokra, mint a záróünnepélyekre az érdeklődő közönséget e helyen is tisztelettel meghívja az intézeti előjáróság.

— **A korona és fillér használata a váltókon.** Az Osztrák-Magyar Bank vidéki fiókjai legutóbbi körlevélben tudatták a vidéki pénzügyintézetekkel, hogy a váltók kiállításánál vagy a „Korona“ szót, vagy az egyszerű „K“ betűt használják, de semmi esetre „kor“ rövidítését. Nem szabad használni a váltókon a „fill.“ rövidítést sem. Ehelyett vagy a „fillér“ szót, v. „f“ betűt kell a váltóra írni. Az Osztrák-Magyar Bank azt is kijelenti, hogy a kor., vagy fill., jelzésű váltókat visszafizetésre nem fogadja el.

Közönség köréből*

Nyílt levél Gagy Lajoshoz.

Tervbe vett tagosítási kísérleteid közben nézeteimet elmondottam nyíltan, meggyőződésem szerint, s nem a mint e lapok 44-ik számában írod, hogy rokonaimat véleményeikben bántani ne akarjam, mert hiszen a kik engemet ismernek, jól tudják, hogy meggyőződésem ellen írni és tenni sem kényszer, sem jutalom soha sem bírhatott rá.

A közügy érdekében írott soraimat ellened való izgatásnak akarod föltüntetni. Álbölcsekedésed közben megfellekedtél a józan logikáról! Mikor és minő okok miatt támadt izgalom Etéden? Nemde amióta tervbe vetted a tagosítás keresztül vitelét? S nem azért-e, mert az összes lakosság ellenzi ezt, nem pusztán ódiságból, maradiságból, hanem a több helyen észlelt eredményekből okúlva?

A kül- és belterjes gazdálkodás között igen nagy a különbség. Az adott viszonyok figyelmen kívül hagyása nélkül átmenni a külterjesről a belterjesre, egyenlő a légvárak építésével. A légvárak építésénél munkatársad nem lehetek, s mivel elved az, hogy aki nincs melletted az ellened van, izgatónak nézed, holott az izgatót csakis a tükör előtt állva láthatod.

Nekem a viszonyok ismeretén alapuló meggyőződés az, hogy csak évtizedek múltán fejlődhetnek oda ezek, hogy Etéden a külterjes gazdálkodásról a belterjesre lehessen menni, s így a tagosítást keresztül vihessék ott anélkül, hogy a nagy többség kárát ne vallja. Rád nézve már most előnyös lenne, mert ahhoz van eszed és tehetséged, hogy Szelesnyak tetején helyezkedj el. Fiad is Sárosárok mellett kikerekített szép nagy tagért több évi bérletet kapna halálot után, mint a távolabbi kopár hegyeken fekvő, bár nagyobb darabokból álló parcellákért, de hát joga van élni másoknak is, kiknek az a néhány darabocskó föld a létalapjuk, s a kiknek most a tagosítás végromlását okozná.

Azért izgult az a nép ott most, mert jól tudja azt, hogy a hol te kísérletet akartál tenni: bükköny után buzát vetni a nyomáson, porhintés az avatatlanok szemébe. Kísérletezz egy kopár hegy tetején fekvő földedben, s ne ott a község mellett, a határnak legjobb részén, ugymondják. A szőlőmaiaknak, mint a határnak felőlők levő részében levő birtokosoknak ösztönözése a tagosítás kérésére. A titkos hír terjedése, hogy az udvarhelyi ref. kollegium támadja meg a községet a *Feketéné*-féle hagyaték miatt, mert a sir gondozatlan. Ez is a tagosítási tervvel kapcsolatba hozatva, hogy izgultá teszi a népet, nem csudálható. Hiszen közel 2000 korona évi bevételt jelent a községnek a *Feketéné*-féle hagyaték. A sir kellően van gondozva, s így indokolatlanul károsítani akarni a községet, bizony nem helyes eljárás. Bár hol lehet a forrása ezen szállongó híreknek, nem kutatom, de ha a gyanu tagosítást kívánókra irányul, nem ütközik a logika szabályaiba, ezt értem.

Helyzetedet föl tudom fogni. Szeretnél egy szép tagot hagyni fiadra, de gazdátársaid ellenzik tagosítási tervedet. Ne ellenkezz velük. Maradj a régi Gagy Lajos, ki községet javát munkálja, s áldani fogják emlékedet az utódok, mint a nagyapádét. 64 évet leéltél békében, miért keserítet saját életedet is. Fiadban elég örömet találhatsz s ő jól megél, ha kevesebb évi haszonbért kap is etédi parcelláért, mint kapna az egyesített tagért. Küzdj az összes gazdátársaid, községed érdekeinek kielégítésén, s ne akard boldogítani másokat akaratuk ellen, mert láthatod, hogy *valami kilátszik a tóga alól*.

GAGYI SAMU.

* E rovatban helyet adunk minden közérdekű felszólalásnak a beküldő felelősségére a szerk.

3521—912 tlkvi. sz.

Hirdetmény.

Hszpéter község telekkönyve birtokszabályozás következtében átalakított és ezzel egyidejűleg azok az ingatlanokra nézve melyekre az 1886. évi XXIX. t.-c. és az 1889. évi XXXVIII. t. c. 1891. évi XVI. t.-c. cikkek a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését rendelik az 1892. évi: XXIX. t.-cikkben szabályozott eljárás a telekkönyvi bejegyzések helyesbítésével kapcsolatosan foganatosított.

ez azzal a felhívással tételik közre

1. hogy mindazok kik az 1886: XXIX. t.-c. 15 és 17 §-ai alapján ideértve e §-oknak az 1889: XXXVIII. t.-c. 5 és 6 §-aiban foglalt kiegészítéseit is — valamint az 1889 XXXVIII törvények 7 §-a és az 1891 XVI törvények 15 §-a) pontja alapján eszközölt bejegyzések vagy a 1886: XXIX törvény cikk 22 §-a alapján történt törések érvénytelenségét kimutathatják a végből törési kereseteket hat hónap alatt vagyis 1912. évi december hó 15. napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyújtásuk be, mert az ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelté után idetört törési kereset annak a harmadik személynek, aki időközben nyilvánkönyvi jogot szerzett hátrányára nem szolgálhat

2. hogy mindazok, akik az 1886 XXIX t.-c. 16 és 18 §-ainak esetében ideértve az alábbi §-nak az 1889: XXXVIII t. c. 5 és 6 §-aiban foglalt kiegészítéseit is — a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzése ellenében ellentmondással élni kívánnak, írásbeli ellentmondásukat hat hónap alatt vagyis 1912 évi december hó 15 napjáig bezáró-

lag a telekkönyvi hatósághoz nyújtásuk be, met ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelté után ellentmondásuk többé figyelembe vételni nem fog,

3. hogy mindazok akik a telekkönyv átalakítása tárgyában tett intézkedések által nem különböznek azok, akik az 1 és 2. pontban körülírt eseteken kívül az 1892: XXIX t.-c. szerinti eljárás és az ennek folyamán történt bejegyzések által előbb nyert nyilvánkönyvi jogait bármely irányban sértve vélik — ideértve azokat is, akik a tulajdonjog arányának az 1889 XXXVIII t. c. 16 §-a alapján történt bejegyzését sérelmesnek találják — a tekintetben felszólalásukat tartalmazó kérvényüket a telekkönyvi hatósághoz hat hónap alatt vagyis 1912 évi december hó 15 napjáig bezárólag nyújtásuk be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelté után az átalakításkor közbejött éves bevezetésből származó bármilyen igényeket jó hiszemű 3 ik szem. irányában többé nem érvényesíthetik, az említett bejegyzéseket pedig csak a törvény rendes útján és csak időközben nyilvánkönyvi jogokat szerzett harmadik személyek jogainak sérelme nélkül támadhatják meg.

Együttal figyelmeztetnek azokat a feleket akik a hitelesítő bizottságnak eredeti okiratokat adták át, hogy amennyire azokhoz egyszersmind egyszerű másolatokat is csatoltak vagy ilyeneket pótlólag benyújtanak az eredetieket a telekkönyvi hatóság átvehetik

A kir. járásbíróság telekkönyvi hatóság.

Oklánd, 1912 évi június 7-én.

KELEMEN s.k. kir. jbró

A kiadmány hitelesítő-
Wermescher tlk. vezető.

B O R!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bor- és szeszkereskedőné.

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

NIGRIN

a legjobb cipőkrém az egész világon

Az eddigi világhírű wiksnek vitriol nélküli gyártása is.
St. Fernolend Wien III. cs. és kir. udvari szállító

80 éves gyári fennállás

Védjegy: „Horgony”.

**A Liniment. Capsici comp.,
a Horgony-Pain-Expeller**

egy régióak bizonyított háziszser, mely már sok év óta legjobb bedörzsölésnek bizonyult köszvénynek, osztnál és meghűléseknél.

Figyelemztetés. Süllőhamisítványok miatt bevételek óvatossá legyünk és csak olyan eredeti üveget fogadjunk el, mely a „Horgony” védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozban van csomagolva. Ára üvegekben K. 30, K. 1.40 és K. 2.— és ügyesül minden gyógyszerárban kapható —
Főraktár: Török László gyógyszerésznél, Budapest.

**R. Richter gyógyszerár az „Arany országhoz”,
Prágában, Elisabethstrasse 3 neu.**

**Névjegyek,
Meghívók,
Eljegyzési
és Esküvői**
valamint **gyász-
jelentések**

ugyszintén mindenféle könyvnyomdai és könyvkötői munkálatok izléses kivitelben, gyorsan és pontosan készülnek

Betege Pál
könyvnyomtató és könyvkötő-intézetében.

SZÉKELY-UDVARHELY

tiszta 48 as függetlenségi lap, Udvarhely megye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenkint 2 szer. Előfizetési ára félre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emke Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len
legjobb magyar gyártmányú díszlevelepapírok. Ezekon kívül közönséges és finom, színes és virágos levelepapírok és borítékok, levél-kártyák, zászlók, képes levelezőlapok 20-féle helybeli felvétel. Nagy választék tájképes virágos, genre művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből

NYOMTATVÁNYRAKTÁR**KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS
KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET****BETEGH PÁL****KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS
PAPIRKERESKEDÉS**

Mindenféle színű, nagyságu, súly és minőségű irodai és iro-

PAPIROSOK

vonalzott és sima levelepapírok, vonalzott és rovatos papírok, rajzpapírok, írógéppapírok, esomogoló és selyempapírok, másolópapírok, itató-papírok, szűrőpapírok, torta- és befőző-papírok, könyvkötő-papírok és papírkülönlegességek. Kártyapapírok.

Lemez-papírok minden sulyban. hangjegypapírok. Sorvezetők.

Irkák, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, diszminták, szepirási és rondtrási minták. Olcsó legyező-falrajzek, klotetpapírok, szivarkahüvely, szivarka s névjegytárcák. Dohány-összivatárcák bőrből és fémből. Bortárcák, pénzes-erszények, okmány és irománytáskák.

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acélírótoillak, rondtollak, üvegtoillak, tollszárazak, dísztoillszárazak. Ironok, fekete, színes és másolóironok, notes-ironok, csavarironok (crayonok), zsebironok, csavarironbetétek, ironvédők, ironhegyezők. Kréták, iskolai, kávéházi és fajelző kréták, színes kréták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, színes, vegy- és ruhajelző-tinták, bélyegzőfesték, tus, mézga, folttisztó, titbronz.

HEGEDŰ, hegedűvonó, hurok, hegedű-iskola, hegedű-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek. Hangoló-sipok és o. rónák. Monogrammok fehérnemű és levelepapírrajzokra. Kézi nyomda. — Különböző bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostryák. Ajtóablak és névfeliratok öntött fémből, erdészkalapácsok gyári árban.

Állandóan kaphatók mindenféle

kész nyomtatványok,

u. m. községi, körjegyzői, szolgabíróági, végrehajtói, ügyvédi, lelkészi, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjúsági iratok és képeskönyvek folyton vannak készletben. Teljes Magyar Könyvtár. A székelyudvarhelyi középiskolákban és a városi és megye elemi népiskolákban használatban levő összes tankönyvek raktára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beíró könyvek, főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másolókönyvek, bevásárló könyvek, zsebkönyvek (notesek), pénztár tömbök (Block), bárca és szelvénykönyvek.

Körzők,

vonalzók, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák tolltokok, itatódeszkák, olaj- és zfesték minden színben. Ecsetek. Irodai és zsebtintatartók, dísztintatartók, tollállványok, szivacs-ecsetek, író-mappák. Legjobb dörzsmézőgák, gummiszalagok. — Rajzszögek, szönyeg szegek, képesok stb.

Betege Pál könyvnyomtató és könyvkötő-intézete Székelyudvarhely